

Vis A Vis

MEDEDELINGEN VAN DE STICHTING FAMILIE VIS VAN ZAANDIJK FIRMA HAJO VIS JUNIOR

Fa. Hajo Vis Jr.,
Lagedijk 72,
Zaandijk.

38

In dit nummer:

- 326 Firma Hajo Vis Junior
- 331 • Familiereünie
- Donaties
- Van de redactie
- 332 In memoriam Cornelis Anton Kuyt
- 333 • Mutaties op de genealogische staat van Jacob Vis en zijn nageslacht
- Mutaties familie Heyme Vis
- Correctie

IN Zaandijk heeft de fabricage van papier vanouds een grote rol gespeeld. Adriaan Loosjes zegt er in zijn 'Beschrijving van de Zaanlandsche dorpen' het volgende over:

De Inwoonders van Zaandijk zijn zeer ijverig in 't voortzetten van hunne Beroepsbezigheden, waaronder de Papiermaakerij op eene bijzondere wijze uitmunt. Want, wanneer de Koning van Vrankrijk, in 't Jaar 1672, de Provincie van Gelderland overmeesterde, namen de Papiermaakers uit Gelderland hunne vlugt tot in Noordholland, en wel bijzonder na Zaandijk : dewijl hier verscheide Graauwe en Blaauwe Papieren werden gemaakt ; schoon 'er de Wit-papiermaakerij nog geheel onbekend was. De groote verlegenheid der Vlughtelingen moedigde eenigen aan om dat werk daar te beginnen; gelijk in den Jaare 1672 geschiede.

Pieter Vis Hz.

Omstreeks 1745 stonden er in de Banne van Westzaanen, voornamelijk in Zandijk en Wormerveer, 29 papiermolens, waarvan o.m. 11 witpapiermolens, 7 blauwpapiermolens en 5 grauwpapiermolens.

Geheel in de lijn van deze historische bedrijvigheid heeft Hajo Vis Jr (1861-1899) zich in 1883, nog slechts 22 jaar oud, als ondernemer in Zandijk gevestigd met een papierhandel en fabriek van papieren zakken onder de firma-naam Hajo Vis Junior. Hij was de derde zoon van Hajo Vis Jansz. en Johanna de Jong.

In een periode van 15 jaar heeft hij met deze zaak ongetwijfeld een behoorlijk bestaan opgebouwd; in 1899 is hij echter op ruim 37-jarige leeftijd door een acute longaandoening plotseling overleden. De fa. Hajo Vis Junior is daarna voortgezet door Pieter Vis Hajo'sz. (1863-1929), aanvankelijk in vennootschap met de weduwe van zijn broer Hajo, Johanna Lehman, sinds 1921 als eigenaar.

Pieter Vis Hz., mijn grootvader, was de vierde en jongste zoon van Hajo Vis Jansz. en Johanna de Jong. Voordien was hij werkzaam geweest bij de fa. Tresling & Co, lithografen te Amsterdam. Op 4 augustus 1887 was hij gehuwd met Gezina Jannetta GÜthard.

Het bedrijfspand van de fa. Hajo Vis Junior was gelegen aan de Lagedijk op nr. 72, schuin tegenover de Parkstraat en naast de kruidenierswinkel van Piet de Boer, later van Henk Kabel. Het voorgedeelte was van steen, in 1897 gebouwd

Hajo Vis Jr.

Johanna Vis - Lehman

Jan Albert Vis Pz.

met het feit dat aan de andere kant van de kruidenierswinkel de steiger van de Alkmaar Packet was gelegen. Bij die steiger zelf was niet zo'n mooie wand om van verre aan te geven dat men bij Zaandijk was gearriveerd. In de stenen voor-gevel was links de toegang tot het kantoor en rechts de toegang tot het pakhuis en de fabriek. Omstreeks 1925 had Dirk Kwadijk als meesterknecht de leiding in de fabriek. Hij werkte er tezamen met Flip (Fup) Kuijken en Ijsbrand (IJs) Oenen. Het bedrukken van de papieren zakken gebeurde met behulp van cliché's. Op 3 augustus 1912 is de '25-jarige echtvereniging' van mijn grootouders met een groot feest in De Zwaan te Zaandijk gevierd. Het menu was bij die gelegenheid afgedrukt op een papieren zakje. In het assortiment van de firma zaten ook witte kartonnen schaaltes waarop in reliëf een landschapje met bijv. koeien was aangebracht, te gebruiken door slaggers bij de verkoop van vleeswaren.

op de plaats van een oud houten pakhuis. Het achtergedeelte, de eigenlijke fabriek, was van hout. Op de aan de Zaan gelegen houten achtergevel, die geheel in harmonie was met de fraaie Gortershoek, was als opschrift aangebracht:

Dat Zaandijk er met zulke grote letters werd vermeld, zal te maken hebben gehad

ZAANDIJK
PAPIERHANDEL
FABRIEK VAN PAPIEREN ZAKKEN
HAJO VIS JUNIOR

Mijn vader, Jan Albert Vis Pz. (1890-1985), is op 17-jarige leeftijd als reiziger in dienst getreden van de fa. Hajo Vis Junior; hij kwam daarmee bij zijn vader in de zaak. De klanten die hij moest bezoeken waren er velen: bakkers, slaggers en vooral kruideniers. Meestal kleine winkeltjes,

De houten achtergevel van het bedrijfspand Langedijk 72

Laandijk, Juni 1899.

M. M.

Hiermede heb ik de eer U te berichten dat de zaak van wijlen mijn Echtgenoot, den Heer Hajo Vis Junior, handel in papier en papieren zakken, op denzelfden voet en onder dezelfde firma zal worden voortgezet, in vennootschap met den Heer P. Vis Hov.

Laatstgenoemde zal de zaken behandelen en het recht hebben de firma te teekenen.

Erkentelyk voor het zoo ruimschoots genoten vertrouwen, bevelen wij ons bij vernieuwing minzaam aan en verzoeken beleeft uwe geeerde orders te willen richten aan:

de firma Hajo Vis Junior,
alsmede van onderstaande handteekening nota te willen nemen.

Hoogachtend

Uw. Dnr. Dienaresse
Wed. Hajo Vis Jr. Lehman.

De Heer P. Vis Hov. zal teekenen: Hajo Vis Junior.

Het woonhuis van Pieter Vis Hz., Lagedijk 31, Zaandijk. Omstreeks 1950 of iets later is dit huis gesloopt en vervangen door een uitbreiding van het kantoorgebouw van de Verzekeringsmaatschappij Koning & Boeke van 1819, welk kantoorgebouw op de achtergrond zichtbaar is met rechts daarvan de directeurswoning. De foto's van Zaandijk zijn van omstreeks 1920, toen de wegsloot langs de Lagedijk nog niet gedempt was.

zeker vergeleken met het grootwinkelbedrijf van tegenwoordig. In de kruidenierswinkels werd toen nog bijna alles 'los verkocht'. De gevraagde hoeveelheden van de artikelen werden voor de klant afgewogen en in papieren zakken gedaan, die meestal in allerlei soorten en maten aan touwtjes boven de toonbank hingen.

Het gebied dat mijn vader bereisde, omvatte heel Noord-Holland, inclusief Texel, en delen van Zuid-Holland en Utrecht. Dat gebeurde met de trein, waarbij ook zijn fiets meeging. In later tijd is nog een tweetal reizigers op provisiebasis aangetrokken, in welk verband ik in een oud kasboek de namen van Zwart en Van der Woude ben tegengekomen. In die tijd is ook het klantenareaal uitgebreid tot vrijwel geheel Nederland. Zo staan er in het kasboek bijv. klan-

ten uit Franeker, Deventer en Maastricht vermeld.

Pas omstreeks 1928 werd er, bij garage Van der Woude aan de Smidslaan, een auto aangeschaft, eerst een Essex, later een Chevrolet. Het rijbewijs van mijn vader dateert van 8 augustus 1928; het heet nog 'Bewijsstuk van rijvaardigheid'. Er staat wel een stempel op, maar een pasfoto was toen blijkbaar nog niet nodig. Er wordt eenvoudig vastgesteld dat Jan Albert Vis voldoende rijvaardigheid bezit in het besturen van een motorrijtuig op meer dan twee wielen. De benzineprijs was toen maar 13 cent per liter. Toch zullen de totale kosten van de auto naar verhouding vrij hoog zijn geweest, want er moest nogal eens wat aan gerepareerd worden.

In 1929 is mijn grootvader overleden. Mijn vader heeft toen de zaak overgenomen. In die tijd begon, zoals bekend, de economische bedrijvigheid zich echter wereldwijd in een neerwaartse richting te bewegen. In die z.g. crisistijd is de omzet van papieren zakken en ander verpakkingsmateriaal aanzienlijk teruggelopen. De winkeliers kregen het moeilijk, verkochten minder en gingen bovendien, zoveel als mogelijk was, bezuinigen op de verpakking van hun artikelen. Dat heeft uiteindelijk tot gevolg gehad dat de fa. Hajo Vis Junior eind 1932 is opgeheven. Mijn vader heeft een kantoorbaan gekregen bij de papierfabriek van Van Gelder Zonen in Velsen. Het bedrijfspannd aan de Lagedijk is gekocht door Nicolaas Wit, die

het heeft laten afbreken om er een fabrieksgebouw voor de fabricage van cacao en chocolade neer te zetten, een lelijk gebouw dat daar helemaal niet op zijn plaats was. Het is gelukkig naderhand ook weer afgebroken. Er is nu een woonhuis voor in de plaats gekomen.

Piet Vis

Geraadpleegd zijn:

Adriaan Loosjes : Beschrijving van de Zaanlandsche dorpen, Haarlem 1794.

Dirk Vis : Vis A Saandyk, 1974

Aris van Braam : Bloei en verval van het economisch-sociale leven aan de Zaan, Wormerveer z.j.

STICHTING FAMILIE VIS VAN ZAANDIJK

Secretariaat: Gerlag J. Vis Jr, Langeland 41, 1602 KC Enkhuizen

FAMILIEREÛNIE 21 SEPTEMBER 2002

De in het vorige nummer van Vis A Vis reeds aangekondigde familiereünie zal worden gehouden op zaterdag 21 september 2002 in de Verkadezaal van het Zaan Museum. Tevens is in voorbereiding een tentoonstelling over de familie Vis in het Zaan Museum, waarvan de opening zal plaatsvinden op diezelfde zaterdag. Alle reünisten worden voor deze opening uitgenodigd. De voorbereiding van de tentoonstelling, die ongeveer twee maanden zal duren, geschiedt in samenwerking met mevrouw F. Renkens, directeur van het Zaan Museum. De heer P. van Leeuwen, directeur van het Museum van het Nederlandse Uurwerk, zal zich, in overleg met het bestuur van onze stichting, bezighouden met de inhoudelijke kant van de tentoonstelling. Daarin zal uiteraard de geschiedenis van de familie, o.a. in relatie tot het dorp Zaandijk, worden toegelicht en er zal in het bijzonder aandacht worden besteed aan de molens en industrieën, die in eigendom zijn geweest van leden van de familie Vis. Maar ook bijvoorbeeld voorwerpen uit het dagelijks leven van vroeger kunnen van belang zijn. En verder schilderijen, foto's en allerlei documenten. Wie meent over materiaal te beschikken dat voor deze expositie in aanmerking komt, kan zich in verbinding stellen met Jaap Kuyt, Oudburgerlaan 63, 1852 KN Heiloo, tel. 072 - 533 10 22. Verder spreekt het vanzelf dat onze stichting een deel van de kosten van deze tentoonstelling

voor zijn rekening neemt. Het gaat daarbij in het bijzonder om de kosten die moeten worden gemaakt om het verzamelde materiaal op een aansprekende en verantwoorde wijze te exposeren. In verband hiermee vragen wij uw bijzondere aandacht voor betaling van de donatie voor 2001, waarvoor de acceptgirokaart u door omstandigheden pas nu bereikt.

DONATIES

Het richtbedrag voor de jaarlijkse donatie is in de dertig jaar van het bestaan van onze stichting steeds hetzelfde gebleven : f 25,-. Voor betaling van de donatie voor 2001 is een acceptgirokaart bijgevoegd. Wie reeds heeft betaald in dit jaar, ontvangt geen acceptgirokaart.

VAN DE REDACTIE

Doordat redacteur Piet Vis in maart van dit jaar is overvallen door een herseninfarct, is het voor april 2001 geplande nummer van Vis A Vis komen te vervallen. Daardoor komt de informatie over de reünie en de tentoonstelling ook later dan de bedoeling was. In het nummer dat voor april 2002 op het programma staat, zal er uitvoeriger op worden ingegaan.

REDACTIE

Anna M. Gosman-Vis,
Vijverlaan 48, 3062 HL Rotterdam.
Piet Vis,
De Wittestraat 5, 4301 MV Zierikzee.

IN MEMORIAM

CORNELIS ANTON KUYT
1928 - 2001

Het overlijden van Cees Kuyt op 6 maart 2001 is een groot en onherstelbaar verlies voor zijn vrouw, zijn kinderen en kleinkinderen. Zeer zeker is ook voor de grotere familiekring dit heengaan te betreuren. Hoewel de van oorsprong Westzanner familie Kuyt behoort tot de alleroudste Zaanse geslachten, was toch Cees Kuyt evenals zijn broer Jacob, feitelijk meer dan enig ander familielid dat de naam VIS draagt, een afstammeling van Jacob Vis en Aaltje van Bergen, en wel langs drie linies. De vader van Cees en Jacob Kuyt, Jakob Gerhard Kuyt (1878 - 1942) was de zoon van Antonius Hendrik Kuyt en Cornelia Maria Vis (1849 - 1918). De ouders van Cornelia Maria Vis waren Jacob Vis en Cornelia Maria van Gelder. Deze Jacob Vis (1813 - 1869) was de zesde zoon van Jacob Vis en Aaltje van Bergen. Margaretha Vis (1890 - 1983), de moeder van Cees en Jacob Kuyt, was een dochter van Cornelis Vis en Cornelia Maria Dekker en de kleindochter van Jacob Vis Cornelisz. (1833 - 1895) en diens vrouw Aaltje Vis (1839 - 1890). Deze Aaltje Vis was de dochter van Jacob Vis en Cornelia Maria van Gelder. We zien hier dus drie linies van afstamming en daarin ligt een verklaring voor de grote belangstelling die Cees Kuyt had voor de historie van de familie Vis, voor de stichting en de Mededelingen, die op zijn voorstel zijn omgedoopt tot Vis A Vis. Zijn aandenken zullen wij dankbaar bewaren.

Dirk Vis

Mutaties op de genealogische staat van Jacob Vis en zijn nageslacht

- CIdaabaab Ruben Vis, geb. Lommel (B) 5 november 2000, zoon van Frans Helmut Vis en Sabine Mathilde Geenen.
- CIdbbbda Hesselina Indra Agatha de Jong, geb. Dordrecht 23 mei 2001, dochter van Auke de Jong en Kim Tan Suan.
- CIVaabaca Jan Jacob Vis, ontwerper industriële producten, woont sedert 1999 samen met Dr. Hestia Bavelaar, docente Kunstgeschiedenis aan de Universiteit van Utrecht, geb. Leiden 28 oktober 1961, dochter van Willem Bavelaar en Jacoba Heijmans.
- CIVaabacaa Myrthe Vis, geb. Den Haag 20 maart 2001, dochter van Jan Jacob Vis en Hestia Bavelaar.
- CVIaeaaba Rutger Friso Postema, geb. Amstelveen 19 januari 2001, zoon van Deborah Prinsze en Rudy Hans Postema.
- CVIIbaae Alida Catharina Vis-Duyvis is overleden 14 juni 2001 te Wassenaar.
- CVIIbba Cornelis Anton Kuyt is overleden 6 maart 2001 te Voorburg.

Mutaties familie Heyme Vis (Vis II in Nederland's Patriciaat, 76e Jaargang)

- Xa1b (p.434) Jennisika Vis, geb. Zaandam 6 november 2000, dochter van Burt Dave Vis en Annelies Plooyer.
- Xa2c (p.434) Aurora Florence Sientje Vis, geb. Jisp 16 januari 2001, dochter van Patrick Vis en Emmy Maria Elisabeth Jansen.
- X-1,1a(p.457) Suzanne Christina Vis is overleden 30 juni 2000 te Vinkeveen.
- X-1,1b(p.457) Thomas Nicolaas Vis, geb. Amsterdam 18 mei 2001, zoon van Nicolaas Bastiaan Vis en Antje Maria de Jong.

CORRECTIE NR 36

De heer J.P. Grooters heeft erop gewezen dat de naam van zijn grootmoeder bij de familiefoto uit 1902/1903 in Vis A Vis Nr. 36 niet Anna Vis - Kouwer, maar Johanna Vis - Kouwer moet zijn. In de genealogische staat (Vis A Saandyk p. 382) is haar naam op de juiste wijze vermeld.